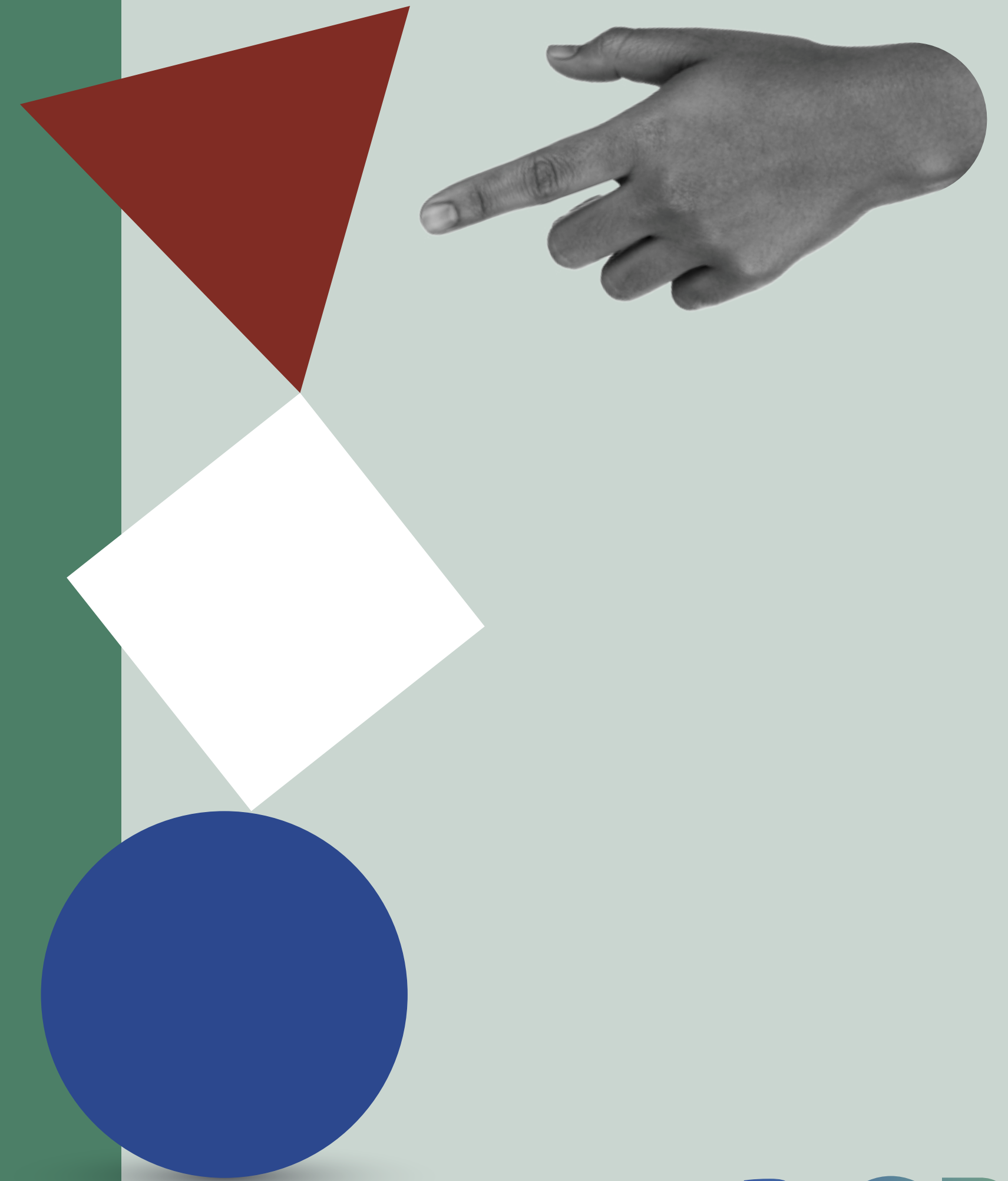

Jaarplan 2024

Raad voor het Openbaar Bestuur

Adviezen voor een beter ingericht en functionerend openbaar bestuur

Voorwoord

Voor het openbaar bestuur zal 2024 een jaar zijn waarin op nationaal niveau opnieuw een politiek akkoord moet worden gesloten, met andere politieke verhoudingen en veel nieuwe volksvertegenwoordigers. Bovendien zijn er weer verkiezingen, namelijk voor het Europees Parlement.

De grote en complexe vraagstukken van ons land vragen om een visie voor de langere termijn en goede verbindingen en samenspel tussen mensen en organisaties. Heldere randvoorwaarden voor het openbaar bestuur zijn daarvoor cruciaal.

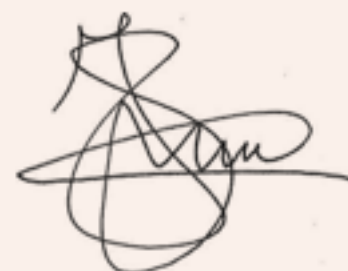
Als onafhankelijk adviesorgaan van regering en parlement draagt de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) hier graag aan bij. In 2024 richten de activiteiten van de ROB zich naast de actualiteit op drie themalijnen:

- Het gezag van de overheid
- Interbestuurlijke en financiële verhoudingen
- Democratie & Rechtsstaat

In dit *Jaarplan 2024* vertellen wij u hier graag meer over.
Uw reactie is van harte welkom!

Han Polman
Voorzitter Raad voor het Openbaar Bestuur

Iris Sluiter
Secretaris-directeur

Inhoud

- Themalijnen
 - Het gezag van de overheid _____ 3
 - Interbestuurlijke en financiële verhoudingen _ 5
 - Democratie & Rechtsstaat _____ 8
- Werkwijze _____ 10
- Over de Raad voor het Openbaar Bestuur _____ 11

Interbestuurlijke
en financiële
verhoudingen

Het gezag van
de overheid

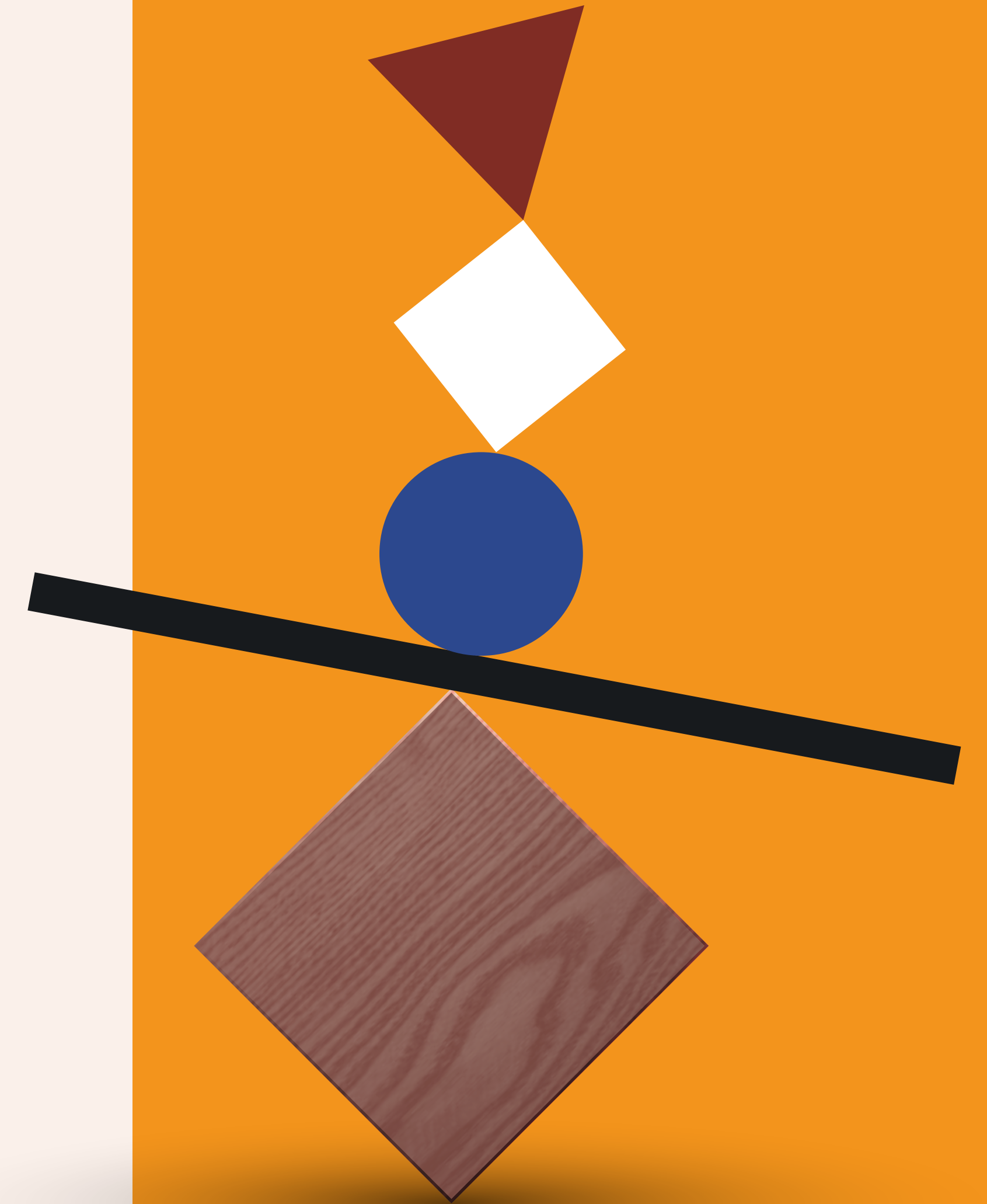
Democratie
& Rechtsstaat

Themalijn Het gezag van de overheid

De ROB verkent het functioneren van de overheid vanuit het perspectief van de burger. Het vertrouwen van burgers in de overheid lijkt al een aantal jaar te dalen. Gebeurtenissen als de Toeslagenaffaire en de coronacrisis hebben daar geen goed aan gedaan. Om haar taken goed uit te kunnen voeren is het gezag van de overheid in samenspel met politiek, burgers en maatschappelijke organisaties echter van groot belang. De ROB gaat in 2024 adviseren op de volgende onderwerpen:

Wegingskader goed openbaar bestuur

In 2024 lanceert de ROB het praktisch toepasbare *Wegingskader goed openbaar bestuur*. Hierin benoemen we een aantal publieke waarden die samen definiëren wat goed openbaar bestuur inhoudt. We stimuleren het gebruik van het wegingskader en evalueren de werking ervan in de praktijk.

Uitvoering, beleid en politiek

De uitvoering is het gezicht van de overheid richting de burger, en drukt daarmee een groot stempel op de gezagswaardigheid van het openbaar bestuur. In 2024 adviseert de ROB welke veranderingen in de relatie tussen uitvoering, beleid en politiek nodig zijn om problemen in de uitvoering te voorkomen en gezagswaardig te blijven in de ogen van burgers.

Transparantie

In 2024 onderzoekt de ROB of transparantie wel (altijd) bijdraagt aan het gezag van de overheid. En als dat niet zo is: welke vorm en mate van transparantie kunnen dan wél bijdragen aan meer gezag en hoe waarborg je dat? We onderzoeken de verschillende functies van transparantie voor het openbaar bestuur, wat 'transparantie' vraagt van de overheid en wat de effecten ervan zijn.

Maand van het Gezag

De ROB heeft november omgedoopt tot de Maand van het Gezag, waarin we op verschillende manieren aandacht vragen voor een gezagswaardige overheid.

Die is:

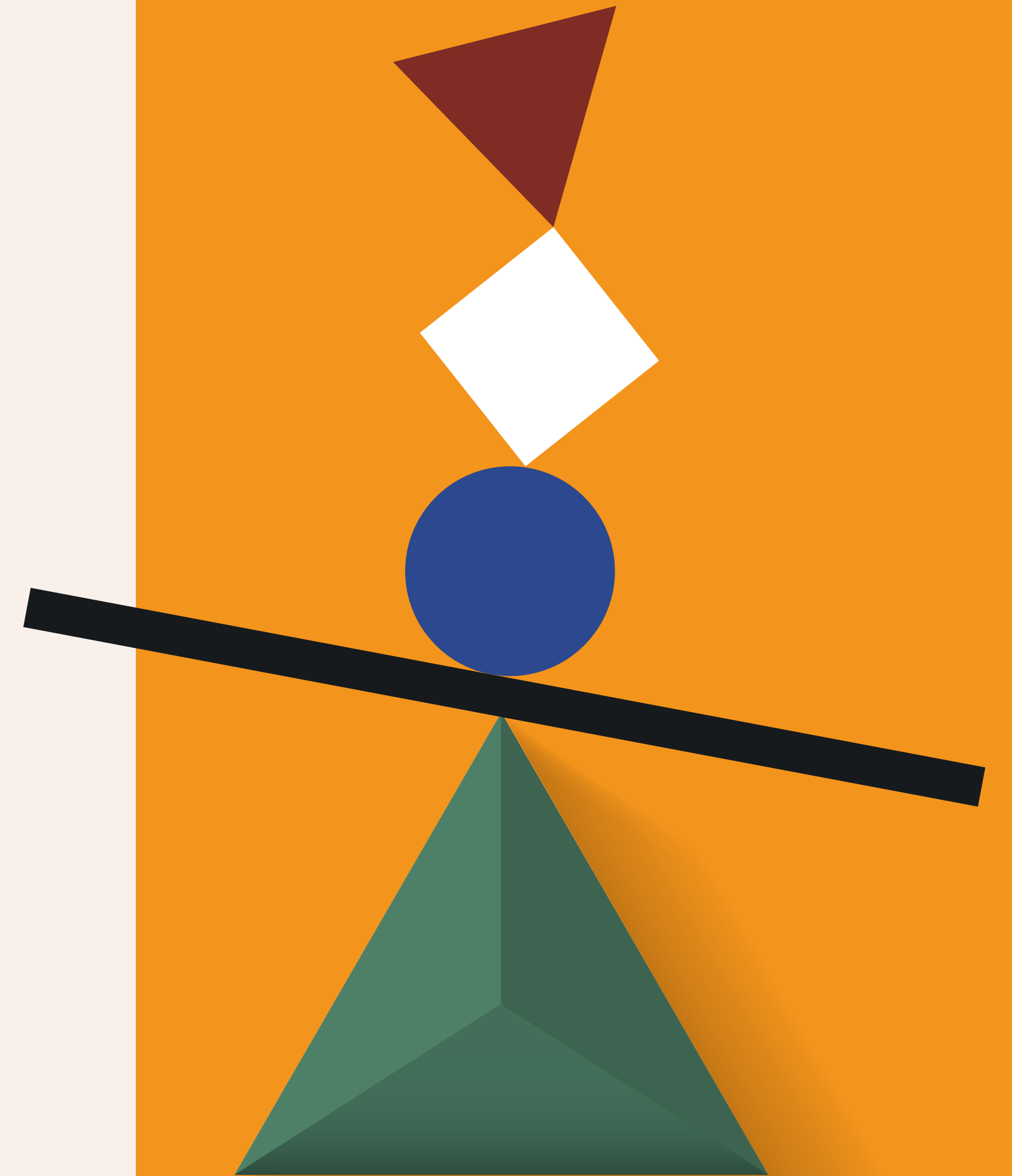
- Bekwaam
- Betrouwbaar
- Betrokken

Themalijn Interbestuurlijke en financiële verhoudingen

Het ontbreekt decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) aan gepaste bevoegdheden en financiële middelen om hun werk goed te kunnen doen. Voor grote opgaven en complexe vraagstukken zoals de energietransitie en de jeugdzorg zijn goede interbestuurlijke en financiële verhoudingen echter onmisbaar. De ROB kaartte dit probleem eerder al aan bij de kabinetsformatie van 2021 met adviezen en een agenda voor het 'opschonen, innoveren en borgen' daarvan. Deze themalijn loopt in 2024 door, waarbij onze aandacht uitgaat naar de volgende onderwerpen:

Stelselafspraken bij decentralisaties en medebewindstaken

Het is voor decentrale overheden niet altijd duidelijk wat zij precies met toegewezen taken moeten doen, wat zij daarbij van het Rijk mogen verwachten en wat de uitvoering mag kosten. In 2024 wil de ROB aanbevelingen doen om alsnog tot heldere stelselafspraken te komen.

Herziening uitkeringsstelsel

De huidige bekostigingswijze voor complexe transities en opgaven sluit soms slecht aan bij de taakverdeling tussen overheden. De ROB neemt dit onderwerp mee in de advisering over de vormgeving van de nieuwe financiële verhoudingen.

Herziening bekostiging medebewindstaken

Bij medebewindstaken is een decentrale overheid verplicht een regeling van een hogere overheid uit te voeren. De bekostiging daarvan sluit niet altijd aan op de politiek-bestuurlijke inrichting van een taak. Knelpunten zien we vooral in het sociaal domein. In 2024 onderzoekt de ROB of er een andere bekostigingswijze moet komen voor medebewindstaken en aan welke criteria die bekostigingswijze moet voldoen.

Normeringssystematiek

Het Rijk wil in 2027 een nieuwe normeringssystematiek (het accres) invoeren voor het Gemeente- en Provinciefonds. Dat betekent dat vanaf dan de toe- of afname van de gelden gelijk opgaat met de ontwikkeling van het bruto binnenlands product in plaats van met de rijksuitgaven. In de advisering over de vormgeving van de nieuwe financiële verhoudingen zal de ROB ook de normeringssystematiek meenemen.

Interbestuurlijke en financiële verhoudingen

- Heldere afspraken
- Voldoende budget
- Regionale samenwerking

Financieel kader

De toekomstige financiële positie van decentrale overheden is onduidelijk door het voorstel voor een nieuwe normeringssystematiek vanaf 2027. Dat maakt het lastig om plannen te maken. De ROB zal bij de kabinetsformatie en in onze advisering over de nieuwe vormgeving van de financiële verhoudingen wijzen op de noodzaak het financiële kader te bepalen voor de vrije bestedingsruimte van decentrale overheden.

Bekostiging regionale samenwerking

Het ontbreekt bij regionale samenwerking door gemeenten vaak aan lokale sturing, verantwoording en democratische legitimatie. Een van de belangrijkste aanbevelingen van de ROB is om de relevante principes van bekostiging van regionale opgaven wettelijk vast te leggen en criteria voor taaktoedeling op te stellen. In 2024 bekijken we dit onderwerp opnieuw en werken we de aanbevelingen verder uit.

Verwachte adviesaanvragen:

- Herijking Provinciefonds
- Herverdeling Gemeentefonds
- Jeugdzorg
- Kosten van klimaat- en energiebeleid voor decentrale overheden
- Uitkeringsstelsel

Dag van de Financiële Verhoudingen

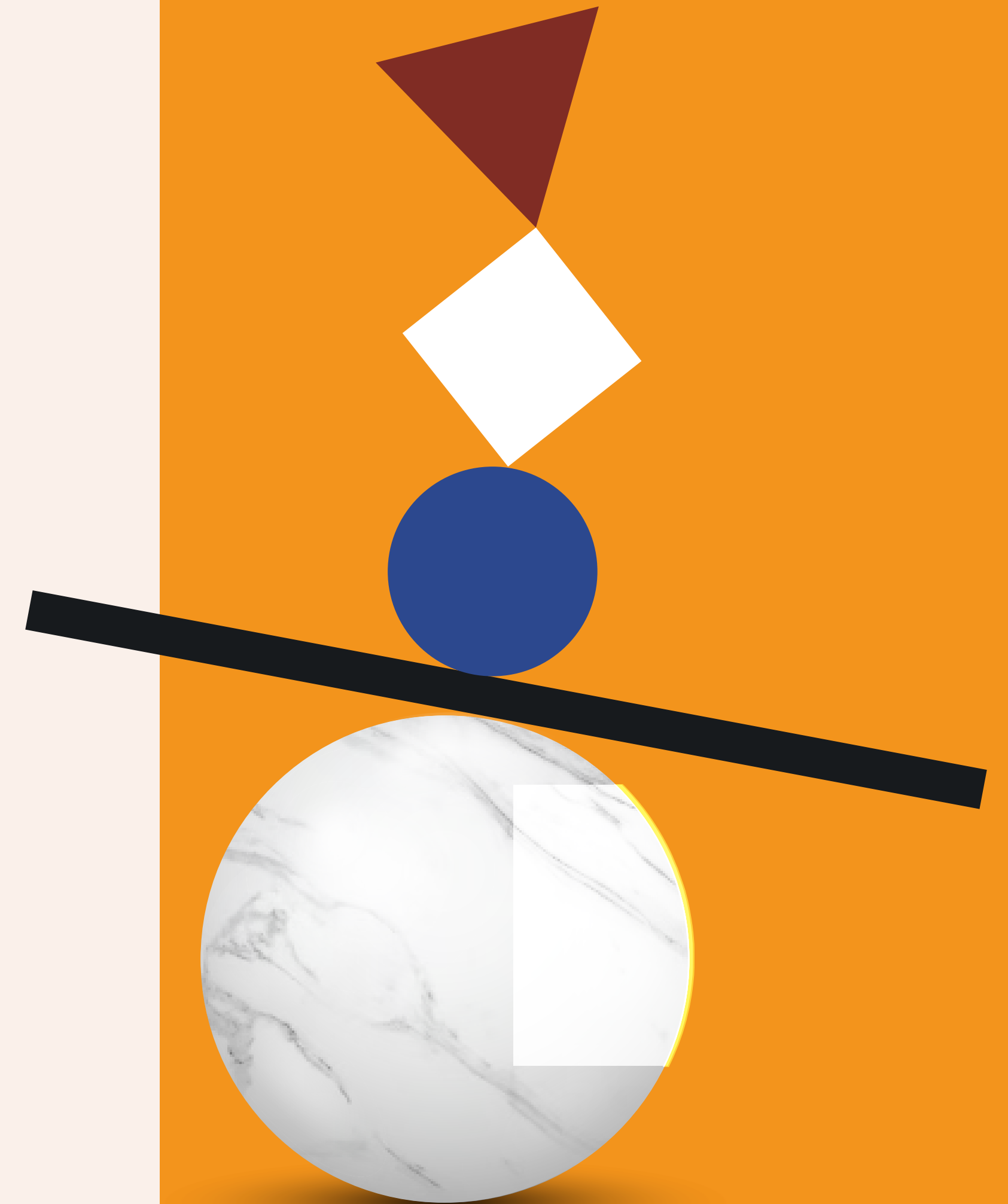
Elke 3e donderdag in april organiseert de ROB de [Dag van de Financiële Verhoudingen](#). Tijdens deze dag wordt een thema binnen de financiële verhoudingen uitgelicht, wordt erop gereflecteerd en is er uitgebreid mogelijkheid voor discussie.

Themalijn Democratie & Rechtsstaat

Verskillende groepen mensen voelen zich niet (meer) vertegenwoordigd in de politiek. Daarnaast is binnen het openbaar bestuur zelf strijd over bijvoorbeeld taken, bevoegdheden en financiering. Dit dreigt de politieke legitimiteit te ondergraven. Het maatschappelijk debat is ook aan verandering onderhevig door nieuwe technologieën, sociale media en internationale invloeden. Toch zijn er kansen om samen sterker te worden. Binnen deze themalijn gaat de ROB in 2024 op zoek naar welke veranderingen nodig zijn om iedereen het gevoel te geven dat de democratie ook voor hén werkt, met bijzondere aandacht voor de volgende gebieden:

Representatie, diversiteit en inclusie

Veel burgers herkennen zich niet in de politiek en het openbaar bestuur, met name jongeren, praktisch opgeleiden en mensen met een migratieachtergrond. Gelijke toegang tot de macht is een essentiële democratische waarde. Hoe kan het openbaar bestuur ervoor zorgen dat ieders belangen in gelijke mate meegenomen worden? Dat is een vraag waar de ROB in 2024 antwoord op wil geven. Daarnaast richt de ROB zijn blik op de strijd die ontstaat doordat een aantal van deze groepen toegang probeert te krijgen tot de macht, onder andere door nieuwe partijen en actiegroepen op te richten. Hoe komt het openbaar bestuur sterker uit deze strijd?

Democratische innovatie

Om de politieke legitimiteit te verbeteren worden er allerlei democratische innovaties ontwikkeld, zoals burgerinitiatieven, deliberatieve fora (waaronder burgerberaden), referenda of combinaties hiervan in hybride varianten. In 2024 onderzoekt de ROB hoe we moeten omgaan met de spanning tussen representatieve en participatieve democratie, hoe de stem van 'de regio' meer kan doorklinken in het parlement en hoe digitalisering de democratie sterker kan maken. Bieden deze een oplossing voor de gevoelde onvrede?

Een sterkere rechtsstaat

De rechtsstaat zorgt voor fundamentele gelijkwaardigheid, bescherming en veiligheid van mensen. Belangrijke leidraden hierbij zijn gelijke behandeling, grondrechten en mensenrechten. Burgers en belangenorganisaties vragen vaker aan rechters om politieke besluitvorming te toetsen aan mensenrechten en internationale verdragen. Wat vraagt dit van het openbaar bestuur? Hoe kan een sterkere rechtsstaat bijdragen aan een overheid die er voor de burger is?

Aandachtspunten

- Nieuwe technologieën
- Sociale media
- Samenhang openbaar bestuur en internationale vraagstukken (o.a. asiel, klimaat en digitalisering)

Werkwijze

De ROB baseert zijn adviezen op bestuurlijke kennis en ervaring, state-of-the-art wetenschappelijke inzichten en opinies en inzichten uit de samenleving. We spreken met mensen en organisaties die veel te maken hebben met overheden en met mensen met andere relevante inhoudelijke expertise. Op inhoudelijke thema's werken we samen met andere adviesraden. Waar mogelijk geven we concrete handelingsperspectieven.

De adviezen van de ROB zijn gericht op een beter functionerend openbaar bestuur. Om te stimuleren dat onze adviezen goed worden gebruikt, blijven we ook na publicatie het betreffende thema onder de aandacht brengen. Hiermee stimuleren we de discussie – zowel op de korte als op de langere termijn. Bij actuele situaties halen we relevante inzichten uit bestaande adviezen en brengen die nogmaals onder de aandacht (zie ook het kader *Actualiteit* op deze pagina). We dragen bij aan het politiek-bestuurlijke en maatschappelijke debat over het openbaar bestuur en de democratie door het organiseren van onder andere symposia, lezingen en debatten.

Actualiteit

Vanuit de werkgroep ROB Actueel bekijken we bij actualiteit in het openbaar bestuur of het zinvol is om daarvoor de inzichten uit bestaande adviezen onder de aandacht te brengen, met daarbij de mogelijke handelingsperspectieven uitgelicht.

Publicaties

- Adviesrapport
- Briefadvies
- Signalement
- Essay(bundel)

Bijeenkomsten

- Adviespresentatie
- Rondetafelgesprek/expertmeeting
- Dag van de Financiële Verhoudingen
- ROB-lezing
- Symposium
- Optredens ROB-raadsleden

Raad voor het Openbaar Bestuur

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) is een onafhankelijk adviesorgaan van de regering en het parlement. De ROB heeft als doel het vergroten van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het openbaar bestuur. Ook richten we ons op het vergroten van de kwaliteit van de politieke besluitvorming en het debat (politiek-bestuurlijk en maatschappelijk). We adviseren over de inrichting en het functioneren van het openbaar bestuur vanuit het perspectief van de burger. Daarnaast gaan de adviezen van de ROB over de beleidsmatige aspecten van de financiële verhoudingen tussen Rijk, gemeenten en provincies. Hierbij hebben we extra aandacht voor de beginselen van democratie en rechtsstaat. Sleutelwaarden die wij voor het openbaar bestuur hanteren zijn: vertrouwen, transparantie, participatie, effectiviteit en efficiëntie.

Alle ministeries en de Eerste en Tweede Kamer kunnen advies vragen aan de ROB. Daarnaast brengt de ROB ook op eigen initiatief advies uit.

Samenstelling

De Raad is samengesteld uit personen die vanuit kennis en/of ervaring deskundig zijn in de opzet en werking van het openbaar bestuur. De voorzitter en de vaste leden worden benoemd bij Koninklijk Besluit. Daarnaast kan de Raad tijdelijke raadsleden aanstellen. De Raad wordt ondersteund door een compacte staf.

Advisering na gedegen onderzoek

- Bestuurlijk
- Wetenschappelijk
- Maatschappelijk

Contact

Wilt u met ons samenwerken, heeft u suggesties of wilt u de ROB uitnodigen? Aarzel dan niet om ons te benaderen. Uw reactie is van harte welkom!

Raad voor het Openbaar Bestuur

Tel. 070 426 75 40

E-mail info@raadopenbaarbestuur.nl

www.raadopenbaarbestuur.nl